

Egry Gábor

Esélyek, veszélyek, pártok – átalakuló politikai szerkezet Romániában az EP választások után?

A Magyar Kisebbség szerkesztői szerencsés helyzetben vannak, a felkért hozzászólók – úgy gondolom – már kevésbé. A vitaindítónak szánt tanulmány kellő alaposággal méri fel a választásokat, az eredményekből kirajzolódó politikai folyamatokat, és veszi számba a jövő lehetőségeit, ami nem hagy túl sok teret a magamfajta „műkedvelőnek”, akit a sajtó előszeretettel minősít politológusnak, noha nem az. Éppen ezért eleve lemondtam arról, hogy a politikatudomány és a választáskutatás „kemény” mutatóit felhasználva szóljak hozzá a folyóirat vitájához, és azt a sokkal könnyebb megoldást választottam, hogy „általánosságban” a nagy összefüggéseket felvillantva próbálok meg mondani valamit a helyzetről és annak lehetséges kimeneteleiről. Ráadásul abban a szerencsés helyzetben lehetek, hogy az azóta eltelt néhány hónap megmutatta, hogy a politikai küzdelemre a választás milyen hatással lehet, és a szereplők közül kik és milyen mértékben lehetnek képesek meghatározni az elkövetkező választási „szuperévek” kiinduló feltételeit.

1. Az Európai Parlamenti választások, noha természetesen adnak egyfajta pillanatképet a politikai erők helyzetéről, semmiképpen sem értelmezhetőek önmagukban. De nem is csupán egyetlen folyamat (a pártszerkezet változásai) csomópontjaként fogható fel, hanem emellett és ezzel szoros összefüggésben az állam erőforrásait monopolizálni képes társadalmi csoportok körének kiszélesedéseként, valamint az elnöknek a politikai rendszer átalakítása érdekében megindított harca egyik részeként. (Amit kifejezésre juttatott az is, hogy a választások mozgósító erejére számítva azzal megegyező időpontra írta ki a választási rendszer átalakítását kikényszeríteni hivatott népszavazást.) Ezzel részben párhuzamosan, részben éppen a romániai politikai mező átalakulásai által is katalizálva zajlik a romániai magyar közösségen belüli politikai rendszer átalakulása is. A kettő azonban a sokszoros érintkezés ellenére sem esik egybe.

A romániai politikai szerkezet leglényegesebb és leginkább figyelemre méltó, a szerzők által is bemutatott változása az 1990 után másfél évtizedig domináns Szociáldemokrata Párt (PSD) politikai súlyának csökkenése, választói támogatottságának lemorzsolódása. A folyamat vélhetően igencsak komplex okai egyelőre kevéssé láthatóak, önmagában a párt ellenzéki helyzete nehezen indokolhatná, hiszen a jelenlegi kormány sem bizonyult egységesebbnek, mint a Demokratikus Konvencióé 1996 és 2000 között, s bár teljesítménye kétségtelenül jobb az akkorinál, a társadalmi elégedetlenség ezzel együtt sem nőtt nagyon jelentősen. Természetesen itt számításban kell venni azt is, hogy Traian Băsescu népszerűsége elnökként töretlen, és így egészen más pályát fut be, mint korábban Emil Constantinescu, valószínűleg számíthat azokra a választókra is, akik kisebb vagy nagyobb mértékben autoriter beállítódásúak lévén a mindenkori elnök biztos támogatói lehetnek, már amennyiben az képes megszólítani őket. Megkockáztatnám azonban emellett még azt a feltevést is, hogy a gazdasági fejlődés és az Európai Unióhoz való csatlakozás teremtette és felszabadította források relatív bősége, valamint az államapparátus elfoglalása ezúttal már lehetővé tette, hogy a szociáldemokratákhoz kötődő elitcsoportok mellett mások is jelentősen megerősödjének. Mindez és a politikai tanulás folyamata együtt már elegendő lehetett ahhoz, hogy meggyengítsék azokat a struktúrákat, melyek a PSD dominanciájában döntő szerepet játszottak.

A folyamatból adódó hosszú távú változás, a politikai mező átalakításának lehetőségét felismerő államelnök jól láthatóan arra törekszik, hogy a szociáldemokraták helyére egy másik, domináns politikai erőt állítson, ezzel gyökeresen megváltoztassa a pártrendszeret (egészen a kétpólusú pártrendszer létrehozásáig), illetve ehhez igazítsa a politikai intézményrendszert is. Egy erős elnöki párt létezése esetén minden bizonnyal kevésbé lenne lényeges számára az elnöki hatáskörök kibővítése, viszont az elnöki párt parlamenti többségének fenntartásához elengedhetetlennek tűnik a többségi választási rendszer bevezetése, ami minden bizonnyal a kétpárti váltógazdaság felé mozdítaná el a pártrendszert is.

Az elnök határozott és elszánt törekvése a rendszerváltás utáni politikai rendszer átalakítására nyilván nem maradt hatás nélkül a magyar kisebbségi közösségen belüli folyamatokra. A korábbi rendszerbe meglehetősen jól integrálódott RMDSZ pozícióját mindenképpen kikezdte Băsescu törekvése, hiszen az azzal is fenyegetett, hogy az arányos választási rendszer miatt kiemelt szereppel bíró magyar párt (melynek parlamenti szavazatait viszonylag „olcsón” a román politika szempontjából nem túl fontos nemzeti követelés teljesítésével lehetett megszerezni) perifériára szorul, megfosztják befo-

lyásától és erőforrásai egy jelentős részétől. A bizonytalanság, együtt azzal, hogy az RMDSZ ezúttal egy, a magyarok körében is elfogadott román politikussal kellett szembe fordulnia, nyilvánvalóan nem kedvezett a párt politikai pozícióinak. Ezzel együtt ez inkább csak katalizátora volt az egyébként is meglévő folyamatoknak. Az RMDSZ – országosan is, helyben pedig még inkább – sokszor elfáradt politikai erőnek tűnhetett, amelynek politikai monopóliuma gyakran nem vitte előre a választók számára fontos problémák megoldását. Másfelől az RMDSZ magyarországi kapcsolatrendszerének értéke saját közegében mára szinte nullára csökkent, a magyarság azon, nem elhanyagolható része, akik legalább mediálisan egy magyarországi térben élnek, kevés olyan jelzést kapnak, ami a szövetség számára pozitív lenne. Ezzel együtt jellemző a magyar közösségre, hogy a kihívás végül nem helyi és civil irányból érkezett, hanem nagyon is ideologikus megfogalmazásban, a „nemzetárulás” vádjával lényegében egyúttal egy új egységideológiát ajánlva.

2. Az Európai Parlament romániai képviselőinek megválasztása ezeknek a folyamatoknak az egyik csomópontjaként értelmezhető. Az eredmény azonban messze nem az előzetesen várt lett, és így nem egy tekintetben új irányban terelte az eseményeket. Az elnök pozíciójának megerősítése és a domináns elnöki párt megeremtése csak kevéssel jutott előrébb. Ebből a szempontból a demokraták (PD) szereplése egyértelmű kudarc, a 30% alatti eredmény lélektanilag is romboló hatású lehetett. Másfelől a szakadár liberálisok sikere éppen ellenkező hatással bírt, a két erő egyesülése nem sokkal később így meglehetősen logikusnak tűnik. Az igazi kudarcot azonban egyértelműen a népszavazás (egyébként előrelátható) eredménytelensége jelentette. A választási rendszer átalakítása így a parlament kezében maradt.

A PSD számára a „tisztos” vereség a szükséges lélegzetvételt jelentheti, habár a domináns pozíció elvesztése immár véglegesnek látszik, és a nagypárti lét is kérdésesnek tűnik. Ez a követendő politikai stratégiára is közvetlen befolyással lehet, elvégre a párt vezetői nem számíthatnak rá, hogy a demokraták mellett erősebb partnerré válhatnak, sőt az is kérdéses, hogy belátható időn belül képesek lehetnek-e választást nyerni. Ilyen körülmények között a kisebb pártok felé való nyitás és az elnökkel szembeni összefogás, Basescu-ellenes front politikája kecsegtetheti őket nagyobb sikerrel.

A Nemzeti Liberális Párt (PNL) számára a választás leginkább helyzetünk stabilizálását jelentette. Mivel a megmérettetésnek végül nem lett egyértelmű győztese, így a kisebbségi kormány fennmaradási esélyei is nőhettek, ráadásul a 15% körüli szavazótábor több a vártnál. Az adott körülmények között, akár koalíciós partnerként, sokkal nagyobb súlyt, szuverénebb poli-

tikát tesz lehetővé, és a liberálisok számára minden, ami több a túlélésnél, sikernek számíthat azok után, hogy kormányzásuk legnagyobb része a rendkívül népszerű elnökkel folytatott hatalmi harccal telt.

Érdemes még a román politikai mező kapcsán a nacionalista pártok és retorika viszonylagos sikertelenségét kiemelni. Habár a kifejezetten nacionalista témákkal kampányoló vagy eleve nacionalista pártok összesített eredménye egyáltalán nem lebecsülendő, összességében mégis a „magyar kártya” gyengeségét demonstrálta a választás, és egyelőre nem várható nagyobb változás. A PD számára kifejezetten kudarcot hozott a nemzeti retorika, a konzervatívok számára sem eredményezett többlétszavazatokat a „székelyföldi románság megmentőjének” jelmeze, a jövőre nézve pedig nehezen elképzelhető, hogy ez a tábor, három nagyon erős politikai figurával – Dan Voiculescu, Gigi Becali és Vadim Tudor –, egységre tudna lépni.

Ami a magyar közösségen belüli helyzetet illeti, a várakozások itt sem teljesültek. A két szemben álló fél első megmérettetése végül is mindkettő viszonylagos sikerével zárult. Holott vélhetően a legtöbben arra számítottak, hogy az egyik fél sikere és a másik kudarca a helyzet gyors és radikális megváltozásával, az erőviszonyok felborulásával jár. Így azonban mindkét fél legitimnek érezheti magát (ráadásul erőviszonyaik lényegében nem változtak a szervezeti szakítás óta), ami egyszerre erősítheti a megegyezés kényszerét, vagy éppen ellenkezőleg, a konfliktus élére állítását és a „végső harc” megvívásának igényét is. Az viszont biztos, hogy a politikai intézmények szétválása, pluralizálódása megerősítést nyert a választással.

3. A választások eredményének fentebbi, a vitaindítóhoz képest szűkebben közhelyes számbavételét követően érdemes a részben új helyzetből adódó következmények, a lehetséges jövők felé fordulni. Ami a leginkább meghatározó a politikai mezőben, az a korábbi domináns törésvonal (posztkommunista vagy antikommunista) áthelyeződése. Az elkövetkező években úgy tűnik, a legfőbb pólusképző tényező az elnökhöz és a részben nyilván a választás tanulságai nyomán igen gyorsan tető alá hozott egységes elnöki párthoz való viszony lesz. Ebben nemcsak Basescu személyének és személyiségének van jelentős szerepe, hanem az előző domináns párt, a PSD meggyengülésének, illetve a hozzá kötődő elitscsoportok monopóliuma gyengülésének is. Ezek együttesen formálják a politikai teret, tesznek elképzelhetővé 2000-ben vagy 2004-ben viszonylag kevésbé reális kombinációkat is. Feltétlenül idetartozik a PNL és a PSD kibontakozni látszó, számos elemző által sejtetett vagy már tényként kezelt együttműködése is. Ennek alapjait, lényegében a korábban végletekig megosztott PSD politikájá-

nak stratégiai irányvonalát, vélhetően az európai parlamenti választások döntően befolyásolták.

Ennek legelső, a későbbieket alapjában meghatározó, a többségi elnöki párt létrejöttét jelentős mértékben akadályozó eredménye az új választási törvény meghozatala volt. (Ez úgy is kapcsolódik az európai választásokhoz, hogy az egyidejű népszavazás kudarca nélkül a demokraták vélhetően nem támogatták volna a végül törvénybe foglalt megoldást.) A választások ezen túl is arányos rendszerben zajlanak majd, és más országok tapasztalatai alapján nehéz elhinni, hogy a jelöltek személyisége felülírná a politikai kötődéseket. Mindez azt is jelenti, hogy a következő parlament sem lesz sokkal egységesebb a mostaninál, kevéssé várható, hogy bármelyik párt abszolút többséget szerezzen. (Ez még a jelenlegi közvélemény-kutatások alapján sem valószínű, és Romániában gyakori, hogy a kutatók tendenciaszerűen felülmérik valamelyik, hatalmi vagy hatalminak tűnő pártot. Ez volt a helyzet 2004-ben is, különösen az év első felében.) Ez pedig az elnökkel szemben szerveződő front esélyeit növelheti a kormányzásra.

Az is világosan látszik, hogy mindez a két világháború közöttire emlékeztető, egyes személyek meghatározó szerepére épülő pártok politikai kultúrája hagyományainak erősödésével jár. A politikai erőt sok esetben akkor is inkább az államszervezet pozícióinak és személyi vagy anyagi erőforrásaiknak a mozgósítása pótolta, ami lehetővé tette, hogy erős politikai személyiségek könnyen váltsanak pártot, könnyen váljanak ki a pártokból, és felszínen maradjanak megrendítőnek látszó választási kudarcok ellenére is. Majdnem minden két világháború közti kormánypárt és vezetői kénytelenek voltak megélni azt, hogy olykor kevesebb, mint egy tucat képviselővel üljenek a parlamentben, és mégis, ennek ellenére minden alkalommal reális volt, hogy megnyerhetik a következő választást. A rendszernek része volt a pártkeretektől való kilépés, átállás, a pártok felbomlása is, ami egyúttal a politikán kívüli erőforrások feletti rendelkezést is módosította.

Erre ma is láthatunk példát szép számmal, még ha jelentősége, a tömeges választójog és a jóval korrektebb választási eljárás miatt csökkent is. Nemcsak a Demokrata-Liberális Párt létrejötte kínálkozik, hanem a konzervatívok és vezetőjük karrierje (vele a PSD megint szövetséget akar kötni), Teodor Meleşcanu pályafutása vagy éppen a politikusok vándorlása egyik pártból a másikba. Mivel az elnökkel szemben felsorakozni látszó egységfront jelenleg elég töredezett, és ahhoz, hogy a siker esélyével szállhasson síkra, minden tizedszázaléknyi szavazatra szüksége lesz, ezért a legváratlanabb választási megállapodások sem zárhatóak ki. Az illékonyság, a bizonytalanság nagy valószínűséggel ezek után is állandó eleme lesz a ro-

mán politikai életnek, bár amennyiben a következő választásokat már az elnöki és az elnök ellen fellépő politikai erők vívják meg, úgy a jelenlegi inkább háromosztatú politikai tér elmozdulhat a kétpólusúvá válás felé. (Persze az óvatosság azért ajánlott. A helyi hatalmi viszonyokon sokat módosíthat az önkormányzati választás a nyár elején, és ez jelentős mértékben befolyásolhatja az év végi parlamenti választásokat is.)

4. A magyar politikai erőket ilyen körülmények között viszonylag kevésbé fenyegeti a vitaindító szerzői által említett kiszorítás veszélye. Amíg a Băsescu által javasolt többségi választási rendszerben leginkább néhány Székelyföldön megválasztott magyar képviselővel lehetett volna számolni (amint azt az elnök több ízben ki is emelte), az új változat nagyjából arányos képviselőket biztosít egy, a küszöböt átlépő szerveződés vagy választási szövetség számára. Legalább ennyire fontos, hogy az arányos választási rendszerben, a jelenlegi erőviszonyokat kivetítve, nem igen létezik olyan reálisnak tűnő kormányzati kombináció, amiből a magyar képviselőket ki lehetne hagyni. Amíg az elnöki és az elnök ellen fellépő pártok aggregált támogatottsága viszonylag közel van egymáshoz, és egyik sem lépi át a 45-46%-os értéket, addig feltehetően egyik tábor sem szerez önmagában parlamenti többséget. Koalíciós partnernek vagy külső támogatónak pedig kínálkozhatnak a magyar képviselők.

Ennek persze értelemszerűen feltétele a parlamenti jelenlét, aminek esélyeit, az európai választások meglepő eredményei ellenére, a legtöbben szkeptikusan szemlélik. Kétségtelen, hogy nehezen kiszámítható a választási aktivitás, és így nehezen becsülhető az is, hogy vajon a két magyar politikai erő indulásából adódó többlétszavazatok elegendőek lehetnek-e akár egyik, akár másik számára a küszöb átlépésére, vagy egy (egyébként a másik párt részéről éppen a két oldal választói által elutasított politikusok neveit tartalmazó, ezért nehezen becsülhető mozgósító erejű) választási szövetség képes-e elérni a nyolc százalékos eredményt. A részvétel azonban kiszámíthatatlan, különösen mivel több millió külföldön dolgozó állampolgár mellett képtelenség naprakész választói névjegyzéket készíteni. (Igaz, az új törvényből hiányzik az érvényességi küszöb, ami arra utalhat, hogy megalakítói alacsony részvétellel számolnak.) Az viszont biztos, hogy 55%-os (a 2004-esnél tehát valamivel alacsonyabb) részvétel mellett a nyolc százalékos eredmény eléréséhez már olyanoknak is szavazniuk kellene a magyarok lakta megyékben, akik valószínűleg régen nem élnek az országban.

Úgy tűnik azonban, hogy az új választási törvény, vélhetően akaratlanul, megnyitott egy újabb lehetőséget. A másodlagos küszöb (mintha) a válasz-

tási szövetségek számára is ugyanaz lenne, mint az egyedül induló pártok esetében: hat képviselői és három szenátori mandátum. Ez pedig viszonylag könnyen teljesíthetőnek tűnik Hargita és Kovászna megyékben a közösen induló magyar pártok számára. Ebben az esetben ráadásul nem kellene az egyébként nem kedvelt politikust tartalmazó listára szavazni sem. (Akik még ezt a fajta együttműködést sem fogadnák el, azok pedig kiszámolhatják, hogy hány szavazat és milyen megoszlásban kellene ahhoz, hogy az MPP minimális előnnyel megnyerje a hat, illetve három székelyföldi választókerületet, míg a maradék magyar szavazatok segítségével az RMDSZ éppen átlépje az öt százalékos küszöböt.)

Ez persze pusztán csak technikai megoldás, a magyar közösségen belüli folyamatok szempontjából legfeljebb annyi jelentőséggel bír, hogy egy kétségtelenül meglévő dilemmát feloldhat, ezzel egyébként a „pluralizmus” jegyében fellépők esélyeit növelve. Ezzel együtt egyáltalán nem lezárt kérdés a magyar közösség politikai intézményeinek integrációja a romániai politikai mezőbe, és a fentebb elmondottak nem is teszik azt feltétlenül okafogyottá. Az RMDSZ ugyan választási siker esetén számíthat rá, hogy szóba kerülhet valamilyen kormányzati kombinációban, de az is feltételezhető, hogy ez minden idők leggyengébb RMDSZ-e lenne, ennek megfelelően lecsökkent befolyással. Az igazán érdekes kérdés azonban az új magyar politikai alakulat beilleszkedése lehet. Mindaddig viszonylag könnyű volt a Magyar Polgári Pártot egyfajta rendszeren kívüli pártként kezelni (szélsőséges esetben akár a magyarországi politikai rendszer részeként), a tényleges működés megkezdésének lehetősége azonban mintha más irányvonalat mutatna. A párt lényegében igazodott ahhoz az elváráshoz, hogy programjában a nemzeti követelések közül a román politikai erők által a leginkább konfrontatívként értékelt autonómiáról csak kódolt módon beszéljen. Tőkés László (aki ugyan nem a párt vezetője, de a politikai irány emblematikus figurája, eddig egyedül országos legitimitációval rendelkező alakja) nem csupán demonstratívan konzultál az elnökkel, hanem olyan javaslatokat tesz (pl. a magyar–román autonómia kerekasztal), amelyek a problémának a romániai politikai szerkezetben való megoldását jelentenek, ellentétben az egyébként retorikai szinten maig favorizált nemzetköziesítő megoldásokkal.

Mindezek után lehet, hogy spekulatív lesz a következtetés, de korántsem elképzelhetetlen, hogy az új magyar politikai erők, melyek már korábban is látványosan keresték az elnök társaságát, egy eddig a romániai politikai színtéren nem létezett szerepet formálnának meg maguknak: a kisebbségi elnöki pártét. Ez annyiban radikális irányváltást jelentene, hogy egyértelműen a betagozódást, a játékszabályok (még ha az elnök által kialakítandó,

tehát a jelenlegiekhez képest új) elfogadását jelentené. Ilyen módon egyébként akár nem várt bizalomerősítő hatása is lenne, arról nem is szólva, hogy amennyiben igaz, hogy román részről elsősorban a nacionalista politikai erők – mindenekelőtt a PSD – tehettek engedményeket a magyar félnek, hiszen elég erősen élt róluk szavazótáborukban a nemzeti párt képe, akkor magyar oldalról is elsősorban az erősebben nacionalista politikai erők tehetnek úgy engedményeket, hogy szavazóik azokat még elfogadják.

Ennek a forгатókönyvnek az új választási jogszabály (és így közvetetten az EU-választás) hatására jóval nagyobb az esélye, hiszen a lényegében arányos rendszerben nagyon kicsi az esélye, hogy a román elnöki párt, Băsescu népszerűségét is segítségül hívva mandátumot szerezzen valamelyik vegyes lakosságú székelyföldi választókerületben. Amíg tehát az elnök korábbi székelyföldi akciói, látogatásai, a mindennapi, egzisztenciális problémák szembe állítása a magyar párt (az RMDSZ) által képviselt nemzeti ügyekkel, korábban valóban ezzel a lehetőséggel kecsegtethettek volna, mostanra ez a lehetőség sokkal illuzorikusabbnak tűnik. Ennek tükrében viszont korántsem lenne váratlan a döntés egy magyar elnöki párt megsegítéséről.

Felfogásom szerint azonban az igazán lényeges probléma a magyar közösségen belül, hogy az új pluralizmus valójában csak látszólagos. Az új politikai erők ideológiája és retorikája lényegében a magyar–román viszonyra fókuszál, azt egy permanens és megoldatlan konfliktusnak állítva be (ezeket implicit módon jól érzékeltetik a Koszovó függetlensége nyomán elhangzottak, a példalózás az etnikai konfliktusok megoldatlanságáról, azok elfajulásáról stb.) csupán annyit mond, hogy az RMDSZ, különböző okokból eddig nem volt képes a nemzeti célokat elérni. Az autonómia – mint egyedül érzékelhető téma és célkitűzés – csak kevéssé jelenik meg a széleskörű szakpolitikai önrendelkezés keretként, noha ezt a fajta, részben modernizációs tartalmat sem nélkülözi egyes megszólalásokban, sokkal inkább a románok vélt vagy valós székelyföldi térfoglalása elleni védvonalként. Eltérően azzal, amit a vitaindító szerzői állítanak, a székelyföldi immár a pártok versenyére épülő környezetben is jelen van a románokhoz való viszony, az MPP, az SZNT és elődszervezeteik egyértelműen ennek alapján szerveződtek meg, ráadásul kínálatuk is ugyanaz: magyar egység a románokkal szemben. (Ezen nem változtat az sem, hogy a helyi hatalomban elhasználódott, gyengén teljesítő RMDSZ politikusokkal szembeni állampolgári elégedetlenség komoly felhajtóerőt jelent.) A különbség az RMDSZ egyébként hasonló logikájú egységideológiája és ellenfelei radikalizmusa között leginkább abban érhető tetten – vitaindító szerzőinek különbségtételéhez folyamodva –, hogy interetnikus környezetben ennek a konfliktusnak

a menedzselése folyik, míg Székelyföldön az új opció immár a kizorítás, az erőforrásokhoz való hozzáférés kizárólagossá tétele.

Nehéz azonban elképzelni olyan választási szituációt, ahol a nemzeti érdek mindenek felettisége jegyében harcba szálló, azt morális érvekkel is megtámogató politikai erők ténylegesen a választás lehetőségét kínálnák. Az újdonság varázsa egy ideig elfedheti azt a ténytet, hogy a magyar közösségen belüli választások kizárólag csak a románokhoz való viszonyról szólnak, és valójában két nagyon hasonló felfogás közül választva legfeljebb azt döntheti el a magyar választópolgár, hogy kit tart „nemzetárulónak”. Ez nem eliminálja egyes politikai erők szervezeti és stratégiai dilemmáit, de semmiképpen sem kínálja a politikai döntések teljes spektrumát a szavazóknak, sőt, lényegében egyetlen szűk kérdéskörre redukálja azt.

Ebben az értelemben még azt sem állíthatjuk teljes bizonyossággal, hogy az oszloposodás modellje megbukott volna. A szerzők által felvázolt lehetőségek számomra sokkal inkább egy némileg megváltozott berendezkedésű oszloptársadalmat rajzolnak ki, ahol egyszerűen megnő a résztársadalom számára rendelkezésre bocsátott erőforrások felett rendelkezők száma, és megváltoznak az elosztási kulcsok. Nem igen látom azonban az igénytet arra, hogy ebből a modelltől kilépve lényegében a román rendszerbe tagozódva versenyezzenek az intézmények ezekért, illetve horizontális kapcsolatokat kiépítve tagozódjanak be a román társadalom intézményi struktúráiba, ezzel függetleníttve magukat a magyar „oszlopot” uraló elitől. Míután a közjogi autonómia meglehetősen távoli célnak tűnik, arra sem számíthatunk, hogy a fentebbi dilemmát belátható időn belül fel lehet oldani annak segítségével, és végre valódi pluralizmusról beszélhetnénk a romániai magyarságon belül.

A fentebbiekben megkíséreltem röviden, semmiképpen sem a részletes tudományos elemzés alaposságával összefoglalni, hogy politikai mező átalakulásának folyamatai, melyeknek az Európai Parlament romániai képviselőinek megválasztása csak egyik, bár nem jelentéktelen hatásokkal járó állomása volt, milyen lehetőségeket, esélyeket kínálnak, milyen veszélyekkel járhatnak a romániai politikai élet szereplői, ezen belül a magyar politikai erők számára. Zárásképpen, némileg exkurzus jelleggel, néhány szót szeretnék ejteni a romániai politika új dimenziójáról, az európairól is.

A magyar politikai szereplők választási kampánya és a rákövetkező események arra utalnak, hogy a romániai magyar politikai elit vélhetően az európai integráció politikai rendszerében is újratermeli a romániai politikai szervezetbe tagozódással életre hívott dilemmáit, ezúttal a politikai siker

még kisebb esélyével. Elvégre amíg az RMDSZ és a magyarok Romániában mégis csak politikai súllyal bíró tényezők, akiket be lehetett és kellett vonni a politikai rendszerbe, addig az Európai Unióban ez már nem mondható el. Ráadásul a romániai politikai életben jóval nagyobb a létjogosultsága a nemzeti követelések napirendre tűzésének, legalábbis abból a szempontból, hogy ezek ezen a szinten intézhetőek el.

Ehhez képest az EP-választások kampánya alapvetően a nemzeti politikáról, a nemzeti sérelmek orvoslásának a lehetőségéről szólt, amelyek orvoslásához az EU szerveinek kompetenciája, napirendre tűzésükhöz pedig a magyar politikai erőknél politikai súlya nincs. A magyar politikai erők megragadtak ennél a szűkített politikánál, ráadásul kétféleképpen értelmezett politikai tapasztalatuk sincs szinkronban az európai politikai intézmények (illetve ebben az esetben az Európai Parlament) működésével és lehetőségével. Az alkuk politikájának ugyan tág tere nyílik a parlamentben, de a sikeres alkuhoz nemcsak politikai súly kellene, hanem tekintély is, amit viszont elsősorban a rendszerbe illeszkedve, annak keretei között sikeresen működve lehet megteremteni, ha csak nem a nagypolitikából érkezik valaki. Ráadásul ebben az esetben is érvényes a másik típusú tapasztalat, a kinyilatkoztató, beavatkozást sürgető, döntőbíráskodásért folyamodó korlátja: ha a kérdés elintézésére hiányzik a parlament kompetenciája, akkor a siker esélye is csekély.

Hasonlóan lényeges és mindkét integrálódási modellt érintő probléma az is, hogy az Európai Unió mintha még mindig egy külső tényező, harmadik fél lenne a magyar politikai elit számára, nem egy olyan összetett szervezet, amelynek struktúráit, erejükhöz és befolyásukhoz mérten maguk működtethetik. Látványos ebből a szempontból Tőkés László vesszőfutása az Európai Néppárt frakciójába való belépés kapcsán. A román képviselők viszonylag könnyedén megtalálták a módját, hogy a rendszert működtetve hozzák kényelmetlen helyzetbe a független képviselőt, aki mindaddig hiába próbálta segítségül hívni magyarországi szövetségeseit, esetleg múltjára hivatkozni. Az epizód azt is kiválóan mutatja, hogy mekkora súlya lehet ebben a bonyolult szerkezetben olyan politikai erőknél, amelyek nem tudnak betagozódni, és az egész rendszer működtetésére befolyást gyakorolni, akik harmadik félként, külső tényezőként kezelik azt. Éppen ezért lehetne megfontolandó, hogy akár kísérletképpen, a magyar politikusok az EU intézményei esetében egy másfajta politikai integrációs modellt juttassanak érvényre.